

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.н. Иван Димов Кабаков

Катедра „История и теория на културата“

Философски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“

за участието в конкурса за „професор“ в Професионално направление 3.3 Политически науки (Публични и социални политики), обявен в ДВ, бр. 54 от 29.06.2021 г. с кандидат

Доц. д.н. Татяна Трифонова Томова

1. Представяне на кандидата

Доц. д.н. Татяна Томова от 1999 г. до сега е преподавател в Катедра „Публична администрация“ в СУ „Св. Климент Охридски“ като от 2012 г. до 2020 г. е ръководител на тази катедра. Освен това е доктор по политология на СУ „Св. Климент Охридски“ от 1996 г. със следдипломна квалификация в областта на анализа на социалните политики и изследователски опит от Лабораторията за политическо поведение на СУ „Св. Климент Охридски“.

Доц. д.н. Татяна Томова има значителен опит не само като изследовател, но и като изпълнителен директор на Фондация „Център за стратегически изследвания на XXI век“ и експерт към НАЦИД, чиито основни дейности и отговорности са свързани с признаване на висше образование, получено в чужбина.

Представените документи и справки за целите на конкурса за „професор“ свидетелстват за едно изключително впечатляващо и целенасочено професионално и кариерно развитие в областта на политическите науки и по-конкретно на публичните и социалните политики. Това заключение трябва да бъде допълнено с натрупания богат управленски и административен опит на кандидата за професор като ръководител на катедра и заместник декан на Философски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“.

2. Публикации

Представени са 12 публикации в областта на публичните и социалните политики като монографията „Процесът на политиките: управление, основано на стесненията“, С., УИ „Св. Климент Охридски“, 2021, ISBN 978-954-07-5289-1, е определена като основен хабилитационен труд, а монографията „Изработване на политики, програми, проекти“. С., Българско училище за политика, 2008, ISBN 987-954-9338-05-8, е допълваща публикация по отношение на основната публикация. Посочените трудове не повтарят и не обобщават вече съществуващо знание и значително превишават минимално изискуемите 100 страници за монография. Нещо повече – техният автор има амбицията и смелостта да търси, намира и предлага работещи решения на актуалното състояние в което се намират публичните и социалните политики, не само в България, като същевременно много добре познава и творчески използва с необходимата степен на критичност наличното знание в коментиранията област.

Останалите публикации показват нагледно и документално извървения път, критическата работа с понятията, както и тяхното детайлно проучване с оглед на преосмисленото им използване във вече посочените монографии и преди всичко в основния хабилитационен труд – „Процесът на политиките: управление, основано на стесненията“. Особено значими и полезни в това отношение са статиите, включени в списъка на публикациите за конкурса, които проблематизират ключови понятия в основния хабилитационен труд като (например) „Съвременният контекст на публичните политики: предизвикателства пред инструменталната рационалност“, „Равнищата „Governance“ и „Management“: размисли за българската следа в теорията на публичната администрация“, „Ценностни дилеми в областта на социалната оценка на въздействията“, както и „Социалната политика: капаните на оценката“.

3. Основният труд

Публичните политики винаги са били във фокуса на изследователските интереси на доц. д.н. Татяна Томова, но в представения за участие в конкурса за „професор“ основен хабилитационен труд акцентът е поставен върху процеса на тяхното правене в условия на дисперсия на властта в следствие на овластяването на гражданите със субективни права като част от демократизацията на съвременните

общества. В тази ситуация, според кандидата, е необходимо преосмисляне на традиционните политически модели, както и ролята и значението на публичната администрация в тях, чрез комбинираното използване на възможностите на делиберативната и партиципативната демокрация. Аргументирана е невъзможността да се предлага повече политика по познатия ни начин, което изисква преосмисляне на процеса на правене на политики като се идентифицират стесненията и се намерят управленски решения за тяхното преодоляване с оглед на пълноценното участие на различни заинтересовани страни в коментирания процес. Определени като „мерки за постигане на целите, които засегната общност от хора предприема, а политическата власт в нея легитимира и превръща в задължителни“, политиките по необходимост трябва да отговорят на въпроса „какво правим или трябва да направим, за да постигнем общите цели“ (с.72 от основния труд).

В търсенето на отговор на този въпрос доц. д.н. Татяна Томова подробно и систематично анализира в първа глава на хабилитационния си труд отношенията между политики и демокрация, политики и мениджмънт, мениджмънт и публично управление (governance), за да идентифицира начина по който протича процеса на политиките.

Втора глава е посветена на теории, които тематизират коментирания процес като например теориите за постъпателния процес на политиките и техния пренос от миналото и отвън, институционалния рационален избор и многократните потоци. Специално внимание е отделено на теорията за сплотяването около идея/визия във връзка с ролята и значението, което имат т.нар. заинтересовани страни и общностите на политиката. Критичното отношение на Татяна Томова към коментиранияте теории и използваните понятия демонстрира не само необходимата дистанция от тях с оглед на качеството на анализа, но и разкрива нови алтернативи пред тяхното творческо използване при изработването на изследователска рамка на процеса на политиките.

Направеното до тази част от хабилитационния труд са всъщност необходимите предпоставки и условия, за да се пристъпи в трета глава към предлагането на понятие за стеснение в процеса на политиките. „Стесненията в процеса на политиките са тези връзки между етапите в цикъла, при които процесът са забавя, прекъсва или пък се връща назад“ (с.159). Това понятие е различно от използваното в стопанското управление и бизнес средите. То е свързано с идентификация на различните

стеснения в процеса на политиките (с.164 – 187) с оглед на предлагането на работещи решения за преодоляването на затрудненията, които са предизвикали установените стеснения. Трета глава приключва с определяне на субектите, които имат легитимността да участват в управлението на коментирания процес, за да се осигури неговата (поне) минимална управляемост (с.187 - 189).

В заключението е идентифицирана съществена обществена промяна - „от инструмент на управлението те (политиките – б.м. И.К.) се превръщат в политическа практика, която отразява променения характер на демокрацията“ (с.191). Тази констатация стои в основата на търсенето, намирането и предлагането на решения, макар и с временен характер. Политиките се оказват своеобразен „спасителен пояс“, които е „въпрос на самоорганизация на общностите, на инициатива от долу, на предприемачество, на търсене на подходящ спрямо ситуацията инструмент за постигане на колективни цели. Те не предполагат власт, а по-скоро координация между много участници в процеса на формулиране на колективните цели“ (с.194).

4. Публикации по темата на конкурса

Монографията „Изработване на политики, програми, проекти“ има допълващ характер по отношение на основния хабилитационен труд чрез внимателното и задълбочено проучване и представяне на категории и понятия, които впоследствие придобиват ключово значение за представянето на концепцията за управление, основано на стесненията. В този контекст останалите публикации, като например статиите „Съвременният контекст на публичните политики: предизвикателства пред инструменталната рационалност“, „Равнищата „Governance“ и „Management“: размисли за българската следа в теорията на публичната администрация“, „Ценностни дилеми в областта на социалната оценка на въздействията“, както и „Социалната политика: капаните на оценката“, свидетелстват за систематично и целенасочено натрупан изследователски опит при работата с понятията, които запазват част от първоначалния си смисъл, но се и променят с оглед на търсенето на съответствие и адекватност по отношение на динамиката в средата за правене на публични политики в съвременните общества. В следствие на извървания изследователски път, представен чрез коментиранияте статии, ключовите понятия в

основния труд придобиват пълноценно и разнообразно съдържание и смисъл, потопени и извлечени от синхронния и диахронния анализ на време и пространство.

Научно-изследователската и преподавателската дейност на доцент д.н. Татяна Томова е свързана с изследването и преподаването на публични и социални политики. В конкретния случай става въпрос за приспособяване на теорията за „стесненията в процеса“ към политиките, като се обосновава тезата, че участниците в този процес, т.нар. заинтересовани страни и общности на политиката, биха могли да го управляват само ако познават неговите родови и специфични стеснения. Тази позиция е убедително и аргументирано защитена от кандидата, което заедно с коректно идентифицираните научни приноси на постигнатите изследователски резултати ми дават достатъчно основание да гласувам с „ДА“ за присъждането на академичната длъжност „професор“ по професионално направление 3.3 Политически науки (Публични и социални политики) на доцент д.н. Татяна Трифонова Томова.

10.10.2021 г.

г. София

проф. д. н. Иван Кабаков